

KAPITTEL 1

Bakgrunn for boken

Av Trond Kongsvik og Øystein Moen

Utgangspunktet for denne boken er at rammebetingelsene for norsk arbeidsliv sannsynligvis vil endre seg betydelig i årene som kommer. Vi er ikke alene om å tro dette. Regjeringen har for eksempel satt ned det partssammensatte utvalget Fremtidens arbeidsliv, hvor arbeidet skal munne ut i en offentlig utredning sommeren 2021. I utvalgets mandat heter det blant annet (fremtidensarbeidsliv.no):

Endringer i næringsstrukturen, sammensetning av befolkningen, teknologitvikling, klimautfordringer og økende internasjonalisering vil påvirke hvilke arbeidsplasser vi kommer til å få framover. Det er helt nødvendig at virksomhetene tilpasser seg for å møte disse utfordringene.

Denne boken søker å gi noen faglige svar på hvilke muligheter og trusler slike endringer i rammebetingelsene kan innebære for arbeidslivet, hvilke dilemmaer de kan skape for bedrifter, ledere og myndigheter og hvordan vi best kan håndtere utfordringene. I Norge har trepartssamarbeidet vært sentralt for å ivareta interessene til både arbeidstakere, næringslivet og samfunnet. Et spørsmål er om denne modellen blir satt under press som følge av de endringene som kommer. Det å belyse slike tema fra ulike faglige vinklinger kan være et bidrag i debatten om hvordan vi kan sikre gode arbeidsbetingelser og konkurransekraft også videre framover.

Boken er utarbeidet av forskere knyttet til Institutt for industriell økonomi og teknologiledelse (IØT) ved NTNU. IØT har en klart definert profil, der en fokuserer på verdiskaping i grensefeltet mellom teknologiske fag og økonomi-/ledelsesfag. Samtidig har det i flere tiår vært tydelig definert i instituttets strategidokumenter at en også skal ivareta hensynet til miljø, helse og sikkerhet, noe som også er reflektert i undervisningstilbud og forskningsaktivitet. De historiske linjer til dagens IØT starter ved Norges Tekniske Høgskole (NTH) gjennom et professorat i «socialøkonomi» opprettet i 1917 og et professorat i «maskinteknisk fabrikkdrift» opprettet i 1921. I 1958 ble Institutt for industriell miljøforskning (IFIM) etablert, her var Einar Thorsrud sentral. Han hadde ansvar for det norske samarbeidsprosjektet mellom arbeidstakere og arbeidsgivere, dette var et nasjonalt forsknings- og utviklingsprosjekt knyttet til demokratisering av arbeid i industrielle virksomheter. Det blir ofte pekt på at dette prosjektet har hatt stor betydning for utviklingen av arbeidsformer og organisering innen norsk arbeidsliv.

Denne boken er en naturlig historisk videreføring av instituttets fokus på tematikk knyttet til grenseområdene mellom teknologi og arbeidsliv, der ulike innfallsvinkler anvendes samtidig som aspekter rundt verdiskaping og konkurransekraft inngår.

Vi har valgt å dele boken inn i fire deler. Videre i denne introduksjonsdelen (del 1) vil representanter for NHO (Nina Melsom) og LO (Are Tomasgard) presentere utfordringer knyttet til norsk arbeidsliv framover sett fra arbeidsgiver- og arbeidstakersiden, samt at dekan Monica Rolfsen vil gi noen synspunkter på temaet sett fra NTNU som utdanningsinstitusjon. Del 2 Digitalisering omfatter bidrag som tar for seg mulige konsekvenser av bruk av ny teknologi for arbeidslivet. I del 3 Arbeidsmiljø ser vi på mulige konsekvenser for arbeidsforhold, motivasjon og miljø, samt for samarbeidet mellom arbeidsgiver- og arbeidstakersiden. Del 4 Ledelse og styring inkluderer kapitler som ser på nye krav til ledelse i lys av mulige utviklingstrekk. I et avsluttende kapittel vil vi kommentere noen tverrgående dilemmaer som flere av kapitlene har belyst.